

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

39.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT

22-26 MAYIS 2017

BURSA

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 178/3
Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù Yayın No: 3551/3

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ÖZME

22-26 Mayıs 2017 tarihlerinde gerçekteştirilen 39. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Bursa Bùyùkřehir Belediyesi'nin ve Uludađ Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekteştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Yakup řahiner, Mehmet Esen, Sibel Gök

Kapak Resmi: Aygùn Meriç, İznik Roma Tiyatrosu

ISBN: 1017-7655

Kapak Resmi : Aygùn MERİÇ

İznik Roma Tiyatrosu
Basım Yeri : Star Matbaacılık / BURSA
0224 249 33 20
Sertifika No : 15366

**39. ULUSLARARASI KAZI,
ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU BİLİM KURULU**

**SCIENTIFIC COMMITTEE OF 39th INTERNATIONAL
SYMPOSIUM OF EXCAVATIONS, SURVEYS AND ARCHAEOOMETRY**

Prof. Dr. Yusuf ULÇAY

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN

Prof. Dr. Charles Brian ROSE

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN

Prof. Dr. Havva İŐKAN İŐIK

Prof. Dr. Hakkı ACUN

Prof. Dr. İ. Hakan MERT

Prof. Dr. Berna ALPAGUT

Prof. Dr. Nicholas D. CAHILL

Prof. Dr. Aziz NOVRUZLU

Prof. Dr. Marcella FRANGIPANE

Prof. Dr. Miroslav NOVAK

Prof. Dr. Douglas BAIRD

Doç. Dr. Derya ŞAHİN

Doç. Dr. Necmi KARUL

Doç. Dr. Aygün EKİN MERİÇ

Yrd. Doç. Dr. V. Belgin DEMİRSAR ARLI

Yrd. Doç. Dr. Filiz İNANAN

İÇİNDEKİLER

K. Levent ZOROĞLU, Ramazan BOZKURTTAN, Batuhan ÖZDEMİR Kelenderis 2016 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	1
Işık ADAK ADIBELLİ 2016 Kırşehir Kale Höyük Kazısı	17
Sait BAŞARAN, Stefan KARWIESE, Helmut BRÜCKNER, Gülnur KURAP, Bahar MERGEN, Anca DAN-CRISTINA Ainos 2016 Yılı Çalışmaları	31
Bilal SÖĞÜT Stratonikeia 2016 Yılı Çalışmaları	53
Stefania MAZZONI, Anacleto D'AGOSTINO, Valentina ORSI New Results From the Excavations Season 2016 at Uşaklı Höyük (Yozgat)	69
Faris DEMİR Aigeai Kazısı 2014-2016	83
B. Yelda OLCAY UÇKAN, Gökçen Kurtuluş ÖZTAŞKIN, Seçkin EVCİM Olympos Kazısı 2016 Yılı Çalışmaları	99
Gregory MCMAHON, Tevfik Emre ŞERİFOĞLU, Sharon R. STEADMAN Orta Anadolu Platosu'ndaki Çadır Höyük'te 2016 Kazı Sezonu Sonuçları	119
S. Yücel ŞENYURT, Atakan AKÇAY, Emirhan BULUT Kurul Kalesi 2016 Yılı Kazı Çalışmaları	133
Şahin YILDIRIM Tios-Tieion 2016 Yılı Kazı, Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları	147
Michael HOFF, Rhys TOWNSEND, Ece ERDOĞMUŞ, Birol CAN, Timothy HOWE, Geraldine DOBOS Antiochia ad Cragum Excavations: 2015-2016 Season	169
Rafet ÇAVUŞOĞLU, Hanifi BİBER, Sinan KILIÇ, Hakan YILMAZ Van Çavuştepe Kalesi 2015-2016 Yılı Çalışmaları	187
Elif ÖZER Aizanoi 2016 Sezonu	207
Musa KADIOĞLU, Canan ÖZBİL, Mustafa ADAK, Çiğdem GENÇLER GÜRAY, Özlem VAPUR, Görkem YENİCE 2016 Yılı Teos Kazı Çalışmaları (7. Sezon)	229

Ahmet ÇAYCI, Zekeriya ŞİMŞİR Gevale Kalesi 2016 Yılı Kazı Çalışmaları	251
Mehmet IŞIKLI, Oğuz ARAS, Ayşegül AKIN ARAS Van Ayanis Kalesi 2016 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	263
Eylem ÖZDOĞAN, Mehmet ÖZDOĞAN, Şafak NERGİZ, Özlem AYTEK, Hazal AZERİ, Hilal YUMAKLI Kırklareli Höyüğü 2016	281
Elif Tül TULUNAY et alii Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2016 Yılı Kazısı	301
Nicholas CAHİLL Sardis, 2016	327
Erdal ESER, Muhammed GÖRÜR, Meryem ACARA ESER Divriği Kalesi: 2016	345
Tayfun YILDIRIM, Bülent ARIKAN, Aslı ÜNAR Resuloğlu 2016 Yılı Çalışmaları	355
Özlem ÇEVİK, Osman VURUŞKAN, Coşkun SİVİL, Kemal SEVİNDİK Ulucak Höyük 2015-2016 Yılı Kazı Çalışmaları	365
Remzi YAĞCI, Davut YİĞİTPAŞA Soli Pompeiopolis 2016 Kazıları	377
Nurettin ARSLAN, Beate ARSLAN, Caner BAKAN Assos Kazı 2016 Yılı Çalışmaları	389
Sema ATİK KORKMAZ Letoon 2016	405
Nuran ŞAHİN, Onur ZUNAL, Gülşah GÜNATA, Elçin DOĞAN GÜRBÜZER Klaros 2016	421
Douglas BAIRD Boncuklu Höyük ve Çatalhöyük'ün Öncülleri	439
V. Belgin DEMİRSAR ARLI İznic Çini Fırınları Kazısı 2016 Yılı Çalışmaları	445
Mustafa BÜYÜKKOLANCI, Gülgün YILMAZ, Fuat YILMAZ Ayasuluk Tepesi ve Aziz Yuhanna Kilisesi 2016 Kazı ve Onarım Çalışmaları	461
Gürcan POLAT, Yasemin POLAT, Kahraman YAĞIZ, Rabia AKTAŞ,	

Aslı SAKA, Evren AÇAR, Ecem BAYSU, Ertuğrul KIRAÇ Antandros 2015-2016 Yılı Kazıları	477
Hüseyin Murat ÖZGEN Adramytteion (Ören) 2015 - 2016 Yılları Kazı ve Onarım Çalışmaları	503
Yusuf ALBAYRAK, S. İrem MUTLU Sogmatar Nekropolü 2016 Yılı Temizlik Çalışmaları	525
Mirko NOVAK, Deniz Yaşın MEIER Sirkeli Höyük 2014-2016 Yılları Çalışmaları.....	545
Timothy P. HARRISON, Elif DENEL, Stephen BATIUK “Tayinat Höyük Araştırmaları, 2016”	563
Ünsal YALÇIN, Gönül YALÇIN, Hamza EK MEN, Önder İPEK Derekutugun Eski Maden İşletmeleri ve Madenci Yerleşmesi 2016 Çalışmaları	573
Şevket DÖNMEZ, Aslıhan YURTSEVER BEYAZIT, Salih KAYMAKÇI, Burçin ADISÖNMEZ, Fidane ABAZOĞLU Oluz Höyük Kazısı Onuncu Dönem (2016) Çalışmaları: Değerlendirmeler ve Sonuçlar	597
E. Emine NAZA-DÖNMEZ, Şeyda ALGAÇ, Tolga AYDIN Amasya-Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı Kazısı 2016 Dönemi Çalışmaları.....	613
Abuzer KIZIL, Taylan DOĞAN Euromos 2016 Yılı Çalışmaları	623
Ersin ÇELİKBAŞ, Vedat KELEŞ, Ertuğ ERGÜRER Hadrianoupolis 2016 Yılı Çalışmaları	645

NİF (OLYMPUS) DAĞI ARAŞTIRMA VE KAZI PROJESİ: 2016 YILI KAZISI

Elif Tül TULUNAY et alii*

İzmir İli Nif Dağı Kazısı'nın onuncu yıldönümüne (2006 - 2016) erinçle eriştiğimiz 2016 yılı 11. sezon arazi çalışmalarımız, 11 Temmuz - 09 Eylül 2016 tarihlerinde Karamattepe ile Ballicaoluk mevkiilerinde¹ gerçekleştirilmiştir.²

-
- * Prof. Dr. Elif Tül TULUNAY, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, 34134 Lâleli - İstanbul / TÜRKİYE e-posta: ttulunay@istanbul.edu.tr
Prof. Dr. Ayla SEVİM EROL, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Bölümü Paleoantropoloji Ana Bilim Dalı, 06100 Sıhhiye- Ankara / TÜRKİYE e-posta: ayla_sevim@yahoo.com
Doç. Dr. Daniş BAYKAN, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı Balkan Yerleşkesi 22100 Edirne / TÜRKİYE e-posta: danisbaykan@gmail.com
Doç. Dr. Dinçer Savaş LENGER, Akdeniz Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Eski Çağ Tarihi Ana Bilim Dalı, Dumlupınar Bulvarı 07058 Antalya / TÜRKİYE e-posta: dinsavlenger@gmail.com
Doç. Dr. Lâle DOĞER, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Bizans Sanatı Ana Bilim Dalı, 35040 Bornova - İzmir / TÜRKİYE e-posta: lale.doger@ege.edu.tr
Yrd. Doç. Dr. Müjde PEKER, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, 34134 Lâleli - İstanbul / TÜRKİYE e-posta: pekermujde@gmail.com
Dr. Selma GÜN, Kiefernweg 2a 51503 Rösrath / ALMANYA e-posta: selma@ak-guen.de
Öğr. Gör. Ceren BAYKAN (M.A.), Trakya Üniversitesi ETBMYO Mimari Restorasyon Programı Sarayıcı Yerleşkesi 22100 Edirne / TÜRKİYE e-posta: cerenbaykan@gmail.com
Mustafa BİLGİN (M.A.), Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı Kınıklı Yerleşkesi 20000 Denizli / TÜRKİYE e-posta: bilgin_arke@yahoo.com
Arş. Gör. (M.A) İpek DAĞLI DİNÇER, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, 34134 Lâleli - İstanbul / TÜRKİYE e-posta: ipek_dagli@gmail.com
Arş. Gör. (M.A.) Alper Yener YAVUZ, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü 15030 Burdur / TÜRKİYE e-posta: alpyenyav@gmail.com
- ¹ İzmir (*Smyrna*) Körfezinin doğusunda, Kemalpaşa, Torbalı, Buca ve Bornova ilçelerinin ortak sınırları çevresinde konumlanan NİF (Olympos / Kemalpaşa) Dağı'nın yeri ile arkeolojik yerleşim ve nekropolis alanlarını gösteren haritalar için bkz. Tulunay 2012^b, s. 81 ve s. 94 Resim: 1 a - b; Tulunay 2009, s. 422 Resim: 1; Tulunay 2007, s. 357 Resim: 1 ve Tulunay 2006, s. 195 Resim: 1 (Tulunay 2017, s. 331 Dpn. 1; Tulunay 2016^a, s. 383 Dpn.1; 2015^a, s. 695 Dpn.1; Tulunay 2014, s. 343 Dpn.1; Tulunay 2013, s. 233 Dpn.1; Tulunay 2012^a, s. 147 Dpn.1; Tulunay 2011, s. 405 Dpn.1).
2016 yılında Nif Dağı'nda, bölge tarihi ve ölü gömme gelenekleri açısından büyük önem taşıyan Dağkızılca Nekropolisinde, şahıs arazileri yer alması nedeniyle Bakanlık Yönergesi doğrultusunda bilimsel araştırma ve kazı yapılmamış; ancak kamulaştırmaya hız verilmiştir. Başpınar mevkiinde, henüz kamulaştırmanın tamamlanamaması ve özellikle A yapısında kazının devamı için gerekli Koruma Çatısı Projesi'nin uygulanamaması nedeniyle kazıya yine ara verilmiş; sadece otlar temizlenebilmiştir. İzmir Arkeoloji Müzesi Başkanlığında ve İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığının Bilimsel Danışmanlığında, Kemalpaşa İlçesi Vişneli Mahallesi Söğütözü Mevkii 331 Parselde, bir Tümülüs Kurtarma Kazısı da gerçekleştirilmiştir.
- ² 2016 yılı Nif Dağı Kazısı T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 29.06.2016 / 94949537-160.01.01 (35) - 123238 tarih / sayılı izni ve 29.06.2016 / 94949537-

Nif Dağı'nda 2016 yılının ilk kazı çalışmalarına, her yıl olduğu gibi, yine Karamattepe Arkaik yerleşim / Hellenistik nekropolis alanında başlanmıştır. Öncelikle, kazılması planlanan açmalar için, alanın güneydoğusunda ot temizliği yapılmış, jeotekstil örtüler kaldırılmış ve araziye harita mühendislerinden memleket koordinat sistemine göre karelej oturtulmuştur. 2016 yılında, AA 34 b, Y 33 c, Y 34 b, Z 34 a açmaları tamamen ve Açma AA 33 c kısmen kazılmış; önceki yıllarda bir bölümü açılmış olan AB 34 a, Y 32 c, Y 32 d, Y 33 b, Z 33 a açmalarının ise kazısı ve temizliği tamamlanmış, plana işlenmiştir (Resim: 1 a).

160.01.01.(35) - 123232 tarih / sayılı Kazı ve Sondaj Ruhsatnamesi; İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'nin, "Nif Dağı Antik ve Orta Çağ Yerleşimleri (Karamattepe, Dağkızılca ve Başpınar) İnceleme Projesi - 2016" (E. T. Tulunay / İÜ BAP Proje Nu. SBA-2016-21841) ile "Nif Dağı Balıcaoluk Yerleşimi Araştırma ve Plan Çizimi Projesi - 2016 (M. Peker / İÜ BAP Proje Nu. SBA-2016-21767) başlıklı Projelerimizi (işçi parası hariç) desteklemesi; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nun kazımıza çıkardığı ödenek ve İÜ Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nın görev izniyle gerçekleşmiştir. Kazı çalışmalarımızı yürüten ve buluntularımızı değerlendiren bilimsel ekibimizde on Üniversitemizden toplam 36 kişi görev almıştır:

2016 Ekip Üyeleri: *Klasik Arkeologlar*: Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (Proje ve Kazı Başkanı) - İÜ; Yrd. Doç. Dr. Müjde Peker (Başkan Yardımcısı) - İÜ; Doç. Dr. Daniş Baykan (Metal Eserler Uzmanı) - TÜ; Doç. Dr. Dinçer Savaş Lenger (Nüsmat) - AKÜ; Dr. Selma Gün (Antik Mimarî Uzmanı); Arş. Gör. (M.A.) İpek Dağlı Dinçer - İÜ; Arş. Gör. Mert Uğur Kara - TÜ; Arş. Gör. Nihal Köseoğlu - İÜ; Uzm. (M.A.) Mustafa Bilgin (Antik Keramik Uzmanı) - PAÜ; Zehra Ceylancı - SÜ; İlkay Gizem Önem - İÜ; Özgür Emrah Şahin - MAKÜ; *Sanat Tarihçisi*: Doç. Dr. Lâle Doğer (Bizans Keramiği Uzmanı) - EÜ; *Koruma-Onarım Uzmanı*: Öğr. Gör. (M.A.) Ceren Baykan - TÜ; *Jeodezi (Harita) Mühendisleri*: Kadir Can Öncül; Okan Özege; *Jeodezi (Harita) Teknikerleri*: Fatih Gürbüz; Mert Özger; *Paleoantropologlar*: Prof. Dr. Ayla Sevim Erol - AÜ; Arş. Gör. (M. A.) Alper Yener Yavuz - MAKÜ; *Psikolog*: Deniz Kıyak - İÜ; *Öğrenciler*: Büşra Acar - MSGSÜ *Klasik Arkeoloji*; Emre Akyel - TÜ *Koruma ve Onarım*; Hasret Cem Arslan - İÜ *Klasik Arkeoloji*; Öykü (Aymaz) Bozdoğan - İÜ *Klasik Arkeoloji*; Adnan Celbiş - TÜ *Koruma ve Onarım*; Kübra Kırman - MAKÜ *Paleoantropoloji*; Saimcan Sıdar - İÜ *Klasik Arkeoloji*; Aleyna Şan - MSGSÜ *Klasik Arkeoloji*; Elmas Pınar Tahta - İTÜ *Mimarlık*; İrem Turan - İTÜ *Mimarlık*; Gökçe Turhan - TÜ *Koruma ve Onarım*; Hacı Yağuzluk - TÜ *Klasik Arkeoloji*; Dirhancan Yalçın - TÜ *Koruma ve Onarım*; Rafet Alpgiray Yılmaz - AÜ *Koruma ve Onarım ve Bakanlık Temsilcisi*: Ender Gökhan Beyazçam - İzmir Arkeoloji Müzesi *Klasik Arkeolog*.

Sosyal etkinliklerimiz çerçevesinde, Psikolog-Pedagog Deniz Kıyak ile Psikolojik Danışman-Rehber Öğretmen ve Arkeoloji öğrencisi Öykü (Aymaz) Bozdoğan çocuklarla çeşitli oyunlar oynamış, uygulamalı resim-kelime, alg-duyu ve uyum-güven testleri yapmıştır. Ayrıca, kazı ekibi üyelerinin katılımıyla, okçuluk, kitap okuma, resim yapma ve çizgi film izleme etkinlikleri sürdürülmüştür. 30 Ağustos 2016'da Hierapolis Kazı başkanı Ord. Prof. Francesco D'Andria, "Cehennem'den Cennet'e: Hierapolis'te yeni Arkeolojik Buluntular (Ploutonion)" konusunda ve 01 Eylül 2016 tarihinde Nif Dağı Kazı başkanı Prof. Dr. Elif Tül Tulunay, "2006-2016: Onuncu yıldönümünde İzmir İli Nif Dağı Kazısı" başlıklı ilgi çeken konferanslar vermiştir.

Geçen on bir yılda bize destek olan kurumlara, kazımıza sağlanan olanaklara, özveriyle çalışan tüm Bakanlık temsilcilerimiz ve ekip üyelerimize, etkinliklerimize katılan ve kazımızı ziyaret eden herkese içten teşekkür ederiz.

Karamattepe’de ortaya çıkan en dikkate değer mimari kalıntı, Arkaik yerleşime ait güney sur temelinin en alt taş sırasıdır. Özellikle, Y 33 c, Y 34 b ve Z 34 a açmalarının kazısı tamamlanınca açığa çıkan taşlar dikkatle incelendikten ve yerli yerinde (*in-situ*) olmayan birkaç taş kaldırıldıktan sonra düzgün bir hat halinde belirmiştir (Resim: 1 b).

Muhtemelen Pers saldırısında mevcut savunma duvarının temelini oluşturan ve güney güzergâhını gösteren bu düzgün taş sırası, dikkatle bakıldığında, daha önce kazılan güneydoğu yönündeki, Z 34 d, Z 34 c, Z 35 b ve AA 35 a, AA 35 d ve AA 35 c açmalarında da yer yer izlenebilmektedir. Ayrıca, 2016 yılında Y 33 c, Y 34 b ve Z 34 a açmalarında 10 adet saplamalı (Nif Tip 1) demir ok ucu ile 1 adet kurşun sapan tanesi (Resim: 6 g) bulunmuştur. Böylece şimdiye dek duvar hattı boyunca kazılmış 5x5 m²’lik 9 açmadan toplam 3 adet kurşun sapan tanesi, 1 adet demir mızrak ucu, 2’si bronz (Nif Tip 5 ve Nif Tip 7), 26’sı demir (23 Nif Tip 1, 2 Nif Tip 2, 1 Nif Tip 3) toplam 28 adet ok ucu ele geçirilmiştir.

Güneydoğu-kuzeybatı yönlü temel taşlarının yanında ele geçirilen keramik dikkate alındığında duvarın, en erken kullanım evresinin Sub-Geometrik Döneme (M.Ö. 7. yy.ın ilk yarısı) uzandığı (Resim: 3 e - f - g - j - k - l - m) ve M.Ö. 6. yy.ın ortalarına dek işlevselliğini koruduğu (Resim: 3 h - i) sonucuna varılabilir. Arkaik Dönemde mevcut yerleşimin Pers saldırısına uğraması sonucu M.Ö. 6. yy.ın üçüncü çeyreğinde terk edilmiş olabileceği fikri, diğer buluntularla da desteklenmektedir. Kazılar ilerledikçe bu konuda daha fazla veri elde edileceğini umuyoruz.

Karamattepe’nin 2016 yılındaki diğer önemli buluntusu, pişmiş topraktan taşınabilir bir fırındır (Resim: 2 a - b - c). AB 34 a açmasında gün ışığına kavuşan ve hem kontekstine hem de hamur özelliğine göre M.Ö. 6. yy.ın ortalarına ait olması gereken, iyi korunmuş “Fırın V”, biri zemin seviyesinden yukarı doğru ters U biçimli küçük, diğeri üst kısımda yuvarlak geniş iki açıklığa sahiptir. Karamattepe’de metalürji faaliyetleriyle bağdaştırılan sabit üç fırına (Fırın I, Fırın II ve Fırın IV) yakın benzerliğinden ötürü, metal işlikleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Resim: 2 d - e ve g).

Kemik

Ortasından delinmiş, bir yanı kırık *astragalos* (aşık kemiği) da 2016’nın nadir kemik buluntularındandır (Resim: 6 j).

Karamattepe’de 2016 yılında bulunan keramik önceki yıllarda saptanan kronolojiyle uyumludur.

Geometrik/Arkaik Keramik: Geç Geometrik / Arkaik Dönem yerleşmesine ait belirleyici nitelikte örnekler arasında, bir testiye ait boyun parçası (NİF.16.K.52) önemlidir (Resim: 3 a). Dikey ve yatay bantlarla sınırlandırılan bezeme frizinde, koyu kahrengi-siyaha boyanmış, sola yatık pozisyonunda, içi ağ biçiminde taralı üçgen motifi bulunmaktadır. Bezeme frizinin altında yatay bantlar devam etmektedir ve olasılıkla kulp altına gelen bölümü boyalıdır.

Geç Geometrik Dönemi temsil eden diğer bir örnek ağız kenarı çentikli bir krater parçasıdır (NİF.16.K.47). Korunabilen izlere göre, ağız kenarının hemen altından başlayan ve dikey çizgi kümelerinden oluşan bezeme frizi, koyu kahverengi-siyah renktedir (Resim: 3 b).

Karamattepe’nin Geç Geometrik/Arkaik Dönem keramiğinin literatürde “kuşlu kâseler” adıyla bilinen en yaygın formuna ait bir ağız kenar parçası (NİF16.K.96) üzerinde betimlenen kuş motifi bugüne kadar en tanımlanabilir örnektir (Resim: 3 c). Bezeme frizi üstte bir sıra altta ise iki sıra yatay bant ile sınırlandırılmış olup, gövdenin alt yarısının tamamı boyalı olmalıdır. Friz içine yerleştirilen basık ve uzun gövdeli profilden betimlenmiş kuş figürünün kuyruk bölümü ile arka ayağının yarısı eksiktir; boynu ve ayakları erken örneklerine göre daha kısa olup gövdesi ağ şeklinde çapraz taranmıştır. Üstte, ağız kenarındaki banda ters olarak asılmış, içi ağ motifiyle taralı bir üçgen, doldurucu motif olarak kullanılmıştır. Kâsenin formu ile kuşun stilistik özellikleri dikkate alındığında, bu parça, M.Ö. 7. yy.ın üçüncü çeyreğine tarihlendirilebilir.

Tipolojik açıdan benzerlik gösterdiği İonia kâselerine oranla daha dar ve gövdeye geçişi daha yumuşak olan bir ağız kenarı parçasının (NİF.16.K.45) alt kısmında, aşağıya doğru bir panel oluşturacak şekilde keskin bir hatla dönüş yapan koyu kahrengi-siyah bir bant görülmektedir (Resim: 3 d). Bu tip bezemeli alanlar daha çok kulp altına yapıldıkları için benzer örnekleri M.Ö. 7. yy. sonlarına tarihlendirilen iki yatay kulplu bir kaba ait olduğu düşünülebilir.

Duvar temeliyle bağlantılı keramik arasında, en erken örnek M.Ö. 7. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilen üç metoplu bir *kotyle* ağız parçasıdır

(NİF.16.K.15). Ağız kenarı altındaki çentik üzerinde, bezeme alanının üst sınırını belirleyen yatay bant ile metopları birbirinden ayıran üçlü dikey çizgi kümeleri görülebilmektedir (Resim: 3 e). Duvarla ilgili bulunan en geç tarihli keramik ise M.Ö. 6. yy.ın ilk yarısına ait *hydria/amphora* (NİF16.K.14) ve çömlek (NİF 16.K.30) parçalarıdır (Resim: 3 h - i).

M.Ö. 7. yy.a ait önemli bir buluntu grubunu oluşturan pişirme çömlekleri (Resim: 4 a - b - c - d - e) Geç Geometrik/Arkaik Dönem boyunca kullanılmışlardır. Bu kaplar genellikle daralan ya da dışa açılan ağızlı, küresel gövdeli ve yuvarlatılmış diplidir. 2016 yılında özellikle tam profil vermeleri açısından iki örnek (NİF.PT.16.4 ve NİF.PT.16.3) önemlidir (Resim: 4 a - b). Aynı Döneme tarihlendirilen hafif dışa dönük ağız kenarlı, iç bükey gövdeli, düz dipli tek kulplu fincanlara ait dip parçaları (NİF.16.K.82 ve NİF.16.K.81) da bulunmuştur. Dış yüzeyleri, çoğu dökülmüş olan, koyu kahverengi tonlarında ince fırça astarlıdır (Resim: 4 f - g).

Karamatpepe'deki yerleşmenin en geç evresine ait keramik arasında en nitelikli örnekler, bant bezemeli bir kâse (NİF.16.K.18) ile bir tabağa (NİF.16.K.59) ait ağız kenarı parçalarıdır. Kâsenin dış yüzeyinde kırmızı kalın bir bant bulunmaktadır (Resim: 4 h); düz dudaklı ve sığ gövdeli tabağın ise iç ve dış yüzeyi kırmızı bant bezemelidir (Resim: 4 i).

Erken Hellenistik Keramik: Karamatpepe Erken Hellenistik Dönem nekropolisi 2016 Keramik Buluntuları: *İn-situ* olmayıp, tahrip edilmiş mezarların ölü hediyelerine aittir ve iki gruba ayrılmaktadır: *Attik Keramik* ve *Bölgesel Özellikte Keramik*.

Attik Keramik: Karamatpepe Nekropolisi'nin ithal vazoları arasında değerlendirilebilir. Bulunan siyah parlak astarlı Attik keramik arasında, *kantharoi* (Resim: 5 a - b - c) ile içe (Resim: 5 g - h) ve dışa (Resim: 5 i) dönük kenarlı sığ kâseler en fazla görülen formlardır. Bu örnekler Hellenistik Dönemin en erken safhasına (M.Ö. 325 - 275) tarihlendirilmekte ve Klâsik Dönemden Hellenistik Döneme geçişi en iyi şekilde yansıtmaktadır.

Genellikle düz ağız kenarlı olan 2016 buluntusu *kantharos* parçalarından bir ağız ve boyun parçası (NİF.16.K.34), dışa doğru açılan profiliyle (Resim: 5 c), 2013 yılında bulunan bir örneğe (NİF.13.K.17) çok benzemektedir ve gövdesi de onunki gibi (Resim: 5 f) metal kaplara öykünerek yapılan dil motifi ile bezenmiş olmalıdır.

Bir *skyphos* gövde parçası (NİF.16.K.50) da, 2008’de ele geçirilen bir *skyphos* alt gövde parçasıyla (NİF.08.K.400) çok küçük bir kısımdan birleşmektedir (Resim: 5 d ve 5 e).

Bölgesel Özellikte Keramik: Karamatpe mezarlarına konulan ve bölgesel özellikler gösteren, genellikle Attik formların taklit edildiği keramik buluntular, yoğun gümüş, mika, mineral katkı, ince kumlu, sık dokulu ve yumuşak nitelikteki yerel hamurlarıyla Attik ürünlerinden ayırt edilmektedir.

2016 yılında bulunan *guttus*/tek kulplu testi (NİF.PT.16.1), bu grubun en iyi temsilcisidir. Testinin, aşağı sarkık geniş kenarlı ağız; keskin, sert bir profille basık ve geniş torba biçimli gövdeye bağlanan ince, uzun ve iç bükey formlu boynu vardır (Resim: 6 a - b). Alçak halka kaideli gövdesinin alt bölümü üste oranla daha kısadır. Üst gövdeye yerleştirilmiş dairesel kulpu, iki kanallı dörtgen kesite sahip enli bir bant şeklindedir. İnce, mat siyah astarlı kabin, dış yüzeyinde yer yer kireç taneleri ile fırınlama sırasında bunların patlaması sonucu oluşan küçük boşluklar mevcuttur. Atina Agorası’nda *guttus*un en yakın benzerleri, M.Ö. 300 - 290; Karamatpe’den bölgesel nitelikte küçük bir “sosluk” ağız parçasının (Resim: 6 c) örnekleri ise M.Ö. 300 - 275 yıllarına tarihlendirilmektedir.

Sikkeler

Dinçer Savaş LENGER

2016 yılında Karamatpe’de 8 adet bronz sikke ele geçirilmiştir. Bunlardan biri Makedon Krallığı (S.16-4), yedisi (S.16-1, S.16-2, S.16-3, S.16-5, S.16-6, S.16-7, S.16-8) Hellen otonom darplarıdır.

M.Ö. 323 sonrasına tarihlendirilen Makedon krali sikkesinin (S.16-4) ön yüzünde Medusa bezemeli Makedon kalkanı, arka yüzünde ise miğfer, BA lejandı ve sol alt köşede *kerykeion* yer alır. Çapı 1,6 cm.; ağırlığı 3,75 gr.dır (Resim: 6 d). Nif Dağı kazılarında önceki yıllarda bulunan örnekleri sayesinde, önceleri Miletos’a sonra da Kıbrıs adasındaki Salamis’e atfedilmiş olan bu sikkelerin, büyük olasılıkla Sardeis’te darp edildiği düşünülmektedir³.

Hellen otonom sikkeleri ise üç farklı kente aittir: Tümü M.Ö. 4. yy.a tarihlendirilen 7 sikkeden 5’i Ephesos, 1 tanesi Kyme ve 1 tanesi de Samos basımıdır.

³ Lenger 2013b: 321-386.

Ephesos darbı sikkelerin ön yüzlerinde arı ve ΕΦ lejandı; geyik protomu bulunan biri (S.16-1) hariç, diğer tümünün (S.16-2, S.16-3, S.16-5, S.16-6, S.16-7, S.16-8) arka yüzlerinde ise sola dönük geyik ve sağ üst köşede astragal yer alır.

Ön yüzünde sağa dönük ayakta kartal, arka yüzünde tek kulplu kap bulunan KY lejandı Kyme sikkесinin (S.16-7) çapı 1 cm., ağırlığı 0,9 gr.dır.

Ön yüzünde Hera başı, arka yüzünde cepheden aslan postu başı bulunan ΣA lejandı Samos sikkесinin (S.16-6) çapı 1,5 cm., ağırlığı 3,10 gr.dır (Resim: 6 e).

2016 yılı kazılarında elde edilen sikke verileri daha öncekilerle örtüşmektedir.

Karamatpepe'de ve hemen karşısındaki Balıcaoluk'ta ele geçirilen kralî sikkeler bölgedeki Makedon askerî varlığını; çok sayıda farklı Hellen kentinin darpları ise, ordu içerisinde istihdam edilen paralı askerlerin kökenini göstermesi açısından çok önemlidir.

Metal Buluntular ve Arkeometalürji

Danış BAYKAN

Karamatpepe'de bulunan metal eserlerin başında, geçen senelerde olduğu gibi 2016 yılında da yine ok uçları gelmektedir. 13 adet demir ok ucu (10 adet Nif Tip 1⁴ ve 3 adet Nif Tip 2⁵) bulunmuştur. Kovan kısmı Nif Tip 2 ok uçlarını andırmakla birlikte delici ucu çok daha ince uzun ve kanca haline (olasılıkla kasıtlı bükülerek) gelmiş 1 adet demir nesne (M.16-3) de (Resim: 6 f) saptanmıştır.

2006 yılından beri Karamatpepe kazısında bulunan ok ucu sayısı, 2016 yılında 433'ü demir, 14'ü bronz olmak üzere toplamda 447 adede ulaşmıştır. Karamatpepe örnekleri, ok uçlarının şimdiki dek bilinen kronolojisini ve tipolojisini değiştirecek nitelikte veriler sunmaktadır⁶ (Resim: 14).

⁴ M.16-2, M.16-4, M.16-5, M.16-6, M.16-9, M.16-10, M.16-11, M.16-12, M.16-16 ve M.16-17. Bunlardan M.16-6 ve M.16-16 büyük olasılıkla yapım aşamasında kalmış ve tamamlanmamış örnekleri temsil etmeleri açısından son derece önemlidir.

⁵ M.16-1; M.16-8 ve M.16-20. Bu üç örnekten M.16-1 de yapım aşamasında kalmış ve tamamlanmamış bir örneği temsil etmesi açısından önemlidir.

⁶ 13 - 14 Aralık 2016 tarihlerinde, İzmir İli Nif Dağı Kazısı ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı Başkanlığı tarafından İstanbul Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde düzenlenen ve Nif Dağı Kazısı yanı sıra ülkemizde yapılan çeşitli kazılarda ele geçen ok uçlarının ilk örneklerden Orta Çağ sonuna kadar, malzeme, biçim, teknik ve tarihlendirme açılarından değerlendirildiği, geniş kapsamlı ve katılımlı,

Kurşun buluntulardan, 39,45 gr. ağırlığında ve 3,3 cm. uzunluğunda, orta çapı 1,8 cm. olan bir adet sapan tanesi (M.16-15) önemlidir (Resim: 6 g). Benzer örneklerine 2013 ve 2015 yıllarında da rastlanmıştır⁷.

Bronz buluntular arasında, sandal bir küpenin (M.16-7) tekine ait eksik bir parça (Resim: 6 h), gözlü bir iğne (M.16-13), bir halka (M.16-19) ve olasılıkla bir saç spirali (M.16-18) de (Resim: 6 i) vardır.

Nif Dağı Kazısı arkeometalürjik verilerine ilişkin 2016 yılı arkeometri çalışmaları için öncelikle 2014 ve 2015 kazı sezonlarında Nif Dağı kazı evi laboratuvar ortamında, herhangi bir şekli bulunmayan, tasnif dışı buluntulardan ve taş, toprak numuneleri ile olası cevher parçalarından örnek seçimi yapılmıştır⁸.

TÜTAGEM’de optik mikroskop (OM) görüntülemesi ile örnekleme yapılan parçaların genel ve ayrıntı görüntülemesi ve endüktif kütle spektrometresi⁹ sayesinde örneklerin element analizleri gerçekleştirilmiştir. Örnek elementlerinin hızlı, hassas ve doğru biçimde ölçülmesine olanak sağlayan ICP-MS teknolojisi sayesinde Nif Dağı kazısı örneklerinde 24 elemente bakılmıştır. Ayrıca bazı parçalarda da taramalı elektron mikroskopunda (SEM) XRF spektrumu ve element analizi denemeleri gerçekleştirilmiştir¹⁰. İçeriklerinin saptanması açısından Karamatpepe, Başpınar ve Ballicaoluk örneklerinin analizi başlamıştır. Bundan sonraki hedeflerimiz, farklı ham madde kaynaklarının yakın çevrede olanlarının belirlenmesi; izotop analiz-

“Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda sunulan bildirilerin makaleleri MASROP E-Dergi’nin “Ok Uçları Çalıştayı Özel” sayılarında, Nisan 2017’de yayınlanmıştır. Bu yayın içinde iki makalede Nif Dağı Kazısı ok ucu buluntuları ele alınmıştır: “Nif Dağı Kazısı Karamatpepe ve Ballicaoluk’ta Bulunan Ok Uçları”, Baykan, D 2017^a: 18-40 ve “Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”, Baykan, D 2017^b: 54-62.

⁷ 2013: M.13-25, 36,8 gr.; 2015: M.15-35, 37,4 gr. ve M.15-36, 35,9 gr.

⁸ Nif Dağı Kazı metal ve metalürji çalışmaları, 2013 ve 2014 yıllarında Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (TÜBAP) biriminin, yürütücülüğümdeki “TÜBAP 2013-71: Anadolu’nun M.Ö. 1. Bin Metal Kullanım Verilerinin Saptanması ve Korunması”; “TÜBAP 2015-91: Batı Anadolu ve Trakya Bölgeleri Arkeometalürji ve Arkeometri Araştırması” projeleriyle desteklenmiştir. Çalışmalara katkı sağlayacağını umduğumuz analiz ve yüzey incelemeleri bu projeler kapsamında Trakya Üniversitesi TÜTAGEM laboratuvarında yapılmıştır. Hem TÜTAGEM analizleri hem de yayınlanmış MTA raporlarıyla analiz karşılaştırma süreci “TÜBAP 2017-124: Nif Dağı Kazısı Metal ve Metal Üretim Verilerinin Belgeleneşi ve Korunması” projesiyle desteklenmektedir. Çalışmalarımıza verilen tüm desteğe teşekkür ederiz.

⁹ ICP-MS: Endüktif eşleşmiş plazma-kütle spektrometresi, sıcaklıktan yararlanarak elementler arasındaki bağın kopması ve moleküler bağların kırılması esasına dayalı ve atomların iyonlaştırıldığı analitik bir tekniktir.

¹⁰ Baykan, D 2017^c: 105-118.

lerinin gerçekleştirilmesi; mevcut raporlar (MTA) ile eldeki verilerin karşılaştırılması; yakın bölgedeki modern ve antik metal kullanım alanlarından alınan örneklerle eş analiz yöntemlerinin uygulanması ve ön yayınların ardından antik metal verilerinin internette açık erişimde olmasının sağlanmasıdır.

Paleoantropoloji Çalışmaları

Alper Yener YAVUZ

Ayla SEVİM EROL

Karamattepe ve Ballicaoluk'ta 2016 kazıları sırasında bir kontekste bağlı veya kontekst harici bulunan insan ve hayvan kemikleri Nif Dağı kazı evi laboratuvarında incelenmiş, tasnif edilmiş, kemik isimleri yazılmış, resimleri çekilmiş ve değerlendirmeleri yapılmıştır (Resim: 10 c). Ballicaoluk'tan bazı kemikler üzerinde kasaplık izi saptanmıştır (Resim: 7 d - e).

Temizlik-Koruma-Onarım Çalışmaları

Ceren BAYKAN

2016'da Karamattepe'den çıkan çok sayıda keramik parçasının temizliği yapılmıştır. Parçalar yüzey durumlarına göre değerlendirilmiş, mekanik ve kısmen lokal ıslak yöntemle temizlenmiştir. Temizlik işlemi tamamlanan parçaların ayrımı yapılmış ve birleşebilenler yapıştırılmıştır (Resim: 10 d - e - f). Tüm olarak ele geçirilen minyatür pişmiş toprak kap ve ağırşak ile çok parçalı olan tek kulplu pişirme kapları ve halka kulplu bir kabın onarımı tamamlanmıştır.

Pişmiş topraktan yapılmış taşınabilir Fırın V iç dolgusuyla birlikte paketlenerek Nif Dağı kazı evi laboratuvarına götürülmüş, içindeki toprak özenle boşaltılmış ve elenmiştir. Yerindeki formunu koruyan pişmiş toprak Fırın V çok parçalı olduğundan, parçaları numaralandırılmış, temizlenmiş ve yapıştırılarak tümlenmiştir (Resim: 2 a).

Karamattepe'de 2016'da ele geçirilen bronz sikkeler, iğne, küpe parçaları, spiral tel, halka, bronz ve demir ok uçları, kurşun sapan tanesi ve ağırlık ile kullanım amacı belirsiz diğer tüm metal parçalar ile cevher ve cüruflar parçaları malzeme ayırt edilmeksizin temizlenip koruma-onarımı yapılarak tasniflenmiştir. Uygulamaların kontrollü olabilmesi için temizlik aşaması optik görüntüleme cihazı ve büyüteçli masa lambası altında sürdürülmüştür.

Karamattepe, İzmir İli Nif Dağı'nın Arkaik ve Hellenistik Dönemdeki yaşamına, ticaretine, arkeometalürjisine ve işliklerine, ilginç ve eşsiz buluntularıyla 2016 yılında da ışık tutmaya devam etmiştir.

2016 Kazı Sezonu bitiminde, kazı alanında açılan ve gerekli görülen yerler, yeni jeotekstiller örtülerek koruma altına alınmıştır.

BALLICAOLUK

Müjde PEKER

2016 yılı çalışmaları¹¹, AC 25 b ile AD 25 a ve AD 25 d açmalarında sürdürülmüştür (Resim: 7 c). 2015 kazı sezonu sonunda AC 25 b açmasının orta kesiminde gözlenen ve yaklaşık çapı 35-40 cm. olan pişmiş toprak kavis ile zemindeki kırmızımsı toprak, bir metal işliğiyle ilgili "fırın" kalıntısı olarak düşünülmüştü (Resim: 7 a) . Ancak 2016'da arkeometalürji uzmanı Doç. Dr. Daniş Baykan ve uzman restoratör Öğr. Gör. Ceren Baykan'ın gerçekleştirdiği hassas temizlik ve kazı sonucunda burada bir tandır olduğu anlaşılmıştır (Resim: 7 b). Tandırın içinde ve çevresinde bulunan kemik ve dişlerin, paleoantropolojik inceleme sonucunda, yaban domuzu ve küçükbaş hayvanlara ait oldukları belirlenmiştir. Küçükbaş hayvan kemiklerinden biri üzerinde kasaplık izi de görülmektedir (Resim: 7 d - e). Tandırın çevresinde bulunan keramik parçaları, antik keramik uzmanı Mustafa Bilgin'e göre, Hellenistik Döneme ve pişirme kaplarına aittir; ayrıca *pithos* ve *amphora* gibi büyük depolama kaplarının parçaları da ele geçirilmiştir.

AD 25 a ve AD 25 d açmalarında kuzey-güney doğrultulu bir duvar kalıntısı ve doğusunda büyük bir *pithos*un alt gövde kısmı gün ışığına çıkmış (Resim: 8 a - b ve plan); ayrıca korozyonlu bronz (*Nif Tip 5*) bir ok ucu ile parçalar halinde birkaç bronz ve demir obje, Hellenistik Döneme tarihlendirilen keramik ve bazılarında kasaplık izi görülen küçükbaş hayvan ve domuz kemiği ele geçirilmiştir. 2015 ve 2016 buluntuları ışığında AC 25 b, AD 25 a ve AD 25 d açmalarında, Hellenistik bir konuta ait kiler - mutfak mekânlarının bulunduğu söylenebilir.

Geç Geometrik-Arkaik dönemlere tarihlendirilen birkaç keramik parçasının bulunduğu, AD 25 a açmasının güneybatı kesimindeki, AC 25 b açmasında da devam eden, önceki evrenin üzerine inşa edilen yapılarla zemin

¹¹ Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje Nu. SBA-2016-21767.

sağlamak için düzenlenmiş taş - toprak dolgu, belki başka bir alandan taşınan malzemeye yapılmış olabilir. Ayrıca, AD 25 a açmasının güneybatı köşesinde daha alt kotta bulunan, pişirme işleminden çok bir yangınla ilişkili gözükten yanık toprak ve keramik parçaları, erken evrenin tahrip edildiğini ve bir yangınla sonlandığını düşündürmektedir. Karamattepe ile yukarı yerleşimi (Resim: 10 a) Balıcaoluk Kalesi'nin keramik ve metal buluntuları (Resim: 9) arasındaki eş zamanlılık ve benzerlik bu bağlamda çok dikkat çekicidir. Balıcaoluk'ta Geç Geometrik Döneme ait bir yapının izine henüz rastlanmamış olsa da, geçmiş yıllarda ve 2016 yılı kazısında ele geçirilen, M.Ö. 8. yy.ın ikinci yarısına tarihlendirilen keramik, böyle bir yerleşimin varlığını gösteren en önemli kanıttır.

Keramik

Mustafa BİLGİN

Geometrik / Arkaik Keramik: Geç Geometrik Dönemi (M.Ö. 8. yy.ın ikinci yarısını) temsil eden ağız kenarı derin çentikli *krater* (NİF.16.BO.56) olasılıkla çentikten itibaren hafifçe genişleyerek alta doğru daralan bir gövde formuna ve yüksek bir ayak ya da halka kaideye sahiptir (Resim: 9 a). Ele geçirilen parça, genellikle kulp altına yapılan boyalı bölümünden anlaşıldığına göre, yatay kulpun hemen yanından kırılmış olmalıdır. Boyalı bu alanın hemen solunda üstten bir bant ile sınırlandırılmış, çoklu dikey çizgi kümelerinin yer aldığı bezeme frizi vardır.

Geç Geometrik Dönemi takip eden Sub Geometrik ve Erken Arkaik dönemlerde (M.Ö. 8. yy.ın sonları - M.Ö. 6. yy.) sık görülen bikrom tekniğinde bir *dinos* (NİF.16.BO.25) ağız kenarı parçasının (Resim: 9 b) zemin rengi kırmızı olup ek boya ile bezenmiştir. Bikrom tekniğinin uygulandığı diğer *dinos* parçası (NİF.16.BO.10) ağız kenarında kalın siyah bant bezemeli olup ağız kenarı ile gövdesi arasına hamurunun renginde, bant şeklinde ince bir rezerv alanı bırakılmıştır (Resim: 9 c). Gövdesi kırıldığı bölüme kadar beyaz boyalı olup bu alan siyah bantlar arasında dalgalı hat ile bezenmiştir.

M.Ö. 7. yy. - M.Ö. 6. yy.a tarihlendirilen *kotyle* ve *skyphos* parçaları da mevcuttur.

Hellenistik Keramik: Balıcaoluk Kalesi'nde de Hellenistik Döneme ait (M.Ö. 4. yy.ın son çeyreği-M.Ö. 3. yy.ın ilk çeyreği) hem *Attik* hem de bölgesel özellikte keramik bulunmuştur.

Özellikle paralı askerlerin ön planda olduğu sikke buluntularıyla da desteklenen bu kalede, ithal keramik buluntuların yoğun tespit edilmesi de bu askerlerin varlığıyla açıklanabilir.

M.Ö. 4. yy.ın son çeyreğine tarihlendirilen Attik keramik arasında, literatürde tuzluk ya da sosluk olarak bilinen siyah parlak astarlı küçük boyutlu kâse (NİF.16.BO.08), bu grubu temsil eden en iyi örnektir (Resim: 9 e).

Bir balık tabağının (NİF.16.BO.09) kaide parçası (Resim: 9 d) da bir diğer örnektir.

Aynı gruba dahil bir kandil (NİF PT.16-5), dış yüzeyi, yer yer dökülmüş ince siyah astarlı, yuvarlak gövdeli, basık küresel profilli, dar omuzlu ve oval uzun burunludur (Resim: 9 f). Burun köprüsü düz ve *discus* merkezindeki yağ deliği, dönemin karakteristik özelliğine göre geniş yapılmıştır. Yuvarlak formlu omuz üzerinde dışa çıkıntılı bir kulakçık vardır. Hafifçe yükseltilmiş kaidenin tabanı içe bastırılmış olup iç kısmın merkezinde konik bir çıkıntı mevcuttur. Çark yapımıdır ve M.Ö. 4. yy.ın son çeyreğine tarihlendirilmektedir..

Ballicaoluk'ta bulunan batı yamacı stilinde bezenmiş yarım küre gövdeli kâse parçalarının yakın benzerleri ise Sardeis'te M.Ö. 3. yy.ın ortaları-M.Ö. 2. yy.a tarihlendirilmiştir.

Sikkeler

Dinçer Savaş LENGER

2016 yılında Ballicaoluk'ta iki adet sikke bulunmuştur. Biri Kolophon darbı, bronz ve M.Ö. 4. yy.ın son çeyreğine aittir; ön yüzünde Apollon başı, arka yüzünde ise *kithara* yer alır. Diğeri de bronz, fakat kötü korunagelmiş olduğundan tanımsızdır.

Metal Buluntular

Daniş BAYKAN

Ballicaoluk 2016 metal buluntuları, biri demir (*Nif Tip 2*) diğeri (*Nif Tip 5*) bronz (Resim: 9 i) iki adet ok ucu, bronz bir küpe parçası (Resim: 9 g) ve bronz bir halkadır (Resim: 9 h).

Bronz halka (M.16-19), boyutundan dolayı bir zincir dizgisine ait olabilir.

Bronz küpe parçası (M.16-22) ise Lydia Bölgesinde yaygın görülen "sandal küpe" tipindedir. Düz olanlarını Sardeis döküm kalıplarından bildiği-

miz bu tip, M.Ö. 7. ve 6. yy.a ait birçok adak kontekstinde karşımıza çıkmaktadır¹².

Temizlik-Koruma-Onarım Çalışmaları

Ceren BAYKAN

Ballicaoluk'tan çok sayıda keramik parçasının yüzey temizliği mekanik yöntem ile yapılmıştır. Parçalar durumlarına göre değerlendirilerek temizlenmiş, ayrılmış ve birleşebilir parçalar yapıştırılmıştır. Pişmiş toprak kandelin onarımı tamamlanmıştır.

Ballicaoluk'da ele geçen bronz ve demir ok ucu, bronz küpe, bronz halka ile kullanım amacı belirsiz diğer metal nesnelere ile cevher ve cüruv gibi malzemeler de dâhil olmak üzere tamamı koruma ve onarımları yapılarak tasniflenmiştir. Ballicaoluk bronz ok ucu kovanında optik görüntüleme cihazı ile tespit edilen organik kalıntı¹³ TÜBAP 2017-84 numaralı proje kapsamında analiz ettirilerek ok gövdesi hakkında daha net bilgilere ulaşılabacaktır.

BAŞPINAR

2016 yılında kazılmamış, ancak buluntu değerlendirme çalışmaları sürdürülmüştür

Devşirme Taş Envanteri

Selma GÜN

Başpınar spolia tespiti araştırmasında, 2016 yılında arazideki çalışmalara ağırlık verilmiş, kırmızı renkli mahalli kemer taşlarının kataloglanmasına, duvara örülü veya tabana döşeli devşirme malzeme tespitine devam edilmiş; kazılarda ortaya çıkan mimarî parçacıklardan oluşturulmuş taş istifi elden geçirilmiştir. Kazı evindeki taş deposunda da tekrar tetkik ve kontrolü gereken parçalar üzerinde çalışılmıştır (Resim: 11).

Başpınar Bizans yapılarında azımsanamayacak ölçüde kullanılmış olan taş spolia, ön sınıflandırmaya göre, kemer, döşeme, kapak (mezar?), kaplama (düz, oluklu), sütun, başlık (köşe, abakus), kaide, soffit, sekizgen postament, silme, kurna (vaftiz teknesi?), basamak, eşik ile heykel, kabartma, lahit ve stel

¹² 2008-2016 yılları arasında tespit edilen Nif Dağı Ballicaoluk metal buluntuları ve arkeometalürji verileri hakkındaki genel bir değerlendirme TÜBAP 2017-124 ve TÜBAP 2017-84 ile basımı desteklenen "Nif Dağı Ballicaoluk (2008-2016) Prof. Dr. Elif Tül Tulunay Onuruna" cildinde yayınlanmıştır Baykan, D 2017^d: 119-160.

¹³ Baykan, C 2017^a: 167-175; Baykan, C 2017^b: 42-50.

parçalarıdır. Bunlar kaliteli beyaz (Prokonnesos) yanı sıra gri damarlı, kırçılı beyaz, koyu gri mermer cinsleridir. Ayrıca kırmızı renkli yerel taş da kullanılmıştır. Eldeki malzeme, ölçütlere göre Geç Hellenistik Dönemden MS.2.-3. yıllara dek çeşitli mimarîden devşirilmiştir.

Bizans Dönemi Keramik Buluntuları

Lâle DOĞER

2014 - 2016 yıllarında zorunlu kazı ve temizlik ve çalışmaları sırasında ele geçirilen keramik parçalarını kazı evi laboratuvarında incelenmiş ve önceki bulgularla karşılaştırılmıştır (Resim: 12). Bunlar, çoğunlukla tipoloji ve kronoloji tespitine olanak vermeyecek ölçüde noksan, aşınmış, sırsız parçalardır.

Değerlendirmeye alınan sırlı örnekler içinde, yeşil renkli, düğüm motifli bezemeye sahip kapalı bir kaba ait parça ile sarı-kavuniçi renkli dışa dönük ağız kenarlı, halka kaideli sığ kâse/tabak parçası, M.S. 13. yy. Zeuksippos Ailesi I Grubu'na ait keramiktir.

Slip tekniği ile bezeli, yeşil renkli kapalı kap gövde parçası da aynı tarihli veya biraz daha geç olabilir. Üzeri tarak benzeri dişli bir âletle bezenmiş kâse parçası da M.S. 13.yy.ın ikinci yarısı veya 14. yy. başlarına tarihlendirilebilir.

Sırlı buluntularda iki farklı hamur yapısı ile en az iki farklı üretim görülmektedir.

Sırsız örnekler de sırlı keramikle eşzamanlı olarak iki-üç farklı üretime işaret ederler; daha doğru değerlendirilebilmeleri için daha çok sayıda ve geniş kontekstli bulunmalıdır. Başpınar'da ele geçirilen keramik genellikle MS.13. yy.a ve 14.yy. başlarına tarihlendirilebilir.

Nif Dağı Söğütözü Mevkiindeki Tümülüs Kurtarma Kazısı

İpek DAĞLI DİNÇER

İzmir Arkeoloji Müzesi Başkanlığında ve İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığının bilimsel danışmanlığında, Nif Dağı Söğütözü Mevkii'nde, 16-31 Ağustos 2016 tarihlerinde bir tümülüs kurtarma kazısı gerçekleştirilmiştir (Resim: 13).

İlk incelemede, kuzey-güney doğrultulu, dromoslu girişi kuzeyde olan iki odalı mezar yapısının üzerini kaplayan yığma toprak ve çatı örtüsünü

oluşturan taş blokların kaçak kazıcılar tarafından kepçe ile tahrip edilmiş, çıkan toprağın mezarın batısına atılmış, çatı bloklarının kuzey, güney ve batıya çekilmiş olduğu anlaşılmış; kuzeydeki mezar odasının tamamen, güneydekinin ise kısmen toprakla dolduğu görülmüştür. On beş günlük kazı sonucunda, mezarın planı çıkarılabilmiş, kuzey ve güney oda boşaltılarak iç cepheleri ve vaziyet planı çizilebilmiş, fakat dromosun planı ve cephe çizimleri, ayrıca mezarın çevre düzenlemesi ile restorasyon öncesi hazırlık çalışmaları için süre ve bütçe yetersiz kalmıştır.

Mezar, mimari özellikleri ve duvar işçiliği yanı sıra ele geçirilen birkaç keramik parçasına göre Erken Hellenistik Döneme (M.Ö. 300-240/230) tarihlendirilebilir. Atık toprakta, ileri erişkin bir kadın iskeletine ait kemikler ve demir çiviler de bulunmuştur. Mezar ve çevresi Birinci Derece Arkeolojik Sit olarak tescillenmiştir.

Elif Tül TULUNAY

2016 yılında, 2006'da başladığımız İzmir İli Nif Dağı kazısının onuncu yıldönümüne erinçle eriştik. Geçen on senede Nif Dağı'nın Karamattepe, Ballicaoluk, Dağkızılca ve Başpınar mevkilerinde dört alanda yürüttüğümüz çalışmalar, bazıları eşine ender rastlanan buluntularımız, elde ettiğimiz veri ve bulgularla, yörenin kültür tarihine ve Batı Anadolu arkeolojisine önemli katkılar sağladı. Ekibimizin uzman kadrosu, tanınmış yurt içi ve yurt dışı dergilerde uzmanlık konularında Türkçe ve farklı yabancı dillerde çok sayıda makale yayınladı. Nif Dağı dünya arkeoloji literatürüne girdi.

Özellikle, Ballicaoluk kazı çalışmalarını 2008 yılından beri yürüten Müjde Peker ile Ceren Baykan ve Daniş Baykan bir araya gelerek, şimdiye kadar farklı konularda uzmanlarca yapılan tüm değerlendirmeleri "Nif Dağı Ballicaoluk 2008 - 2016" isimli, Mayıs 2017'de yayınlanan bir kitapta topladılar ve 67. yaşında üniversiteden emekli olurken bana ithaf ettiler. Kendilerine ve Nif Dağı Kazısı'nın bu ilk monografisine katkıda bulunan herkese çok teşekkür ederim. Umarım en kısa sürede diğer alanlarımız için de benzer çalışmalar bunu takip edecektir.

İzmir İli Nif Dağı Kazısı'nın, gelecek yıllarda, kamulaştırma ile çit, korumaya çatısı ve *odeon* projelerimizin tamamlanması ardından, daha kapsamlı gerçekleştireceğimiz çalışmalar, yayınlar ve etkinliklerle, Türk Arkeolojisi için daha verimli ve daha yararlı olması, nice nice on yıllara erişmesi dileğiyle!

KISALTMALAR

AIIN	Annali Istituto Italiano Di Numismatica
ArkeometriST	Arkeometri Sonuçları Toplantısı
AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
BAR	British Archaeological Reports
Bkz. / bkz.	Bakınız
Dpn.	Dipnot
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
OJA	Oxford Journal of Archaeology
TÜBA-AR	Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi
VDA	Vir Doctus Anatolicus
s.	sayfa

KAYNAKÇA

Baykan, C 2016^a C. Baykan, "Nif Dağı Kazısı Metal İşleme Fırınlarının Korunması", *MT Bilimsel (Yer Altı Kaynakları Dergisi / Journal of Underground Resources)* 9, 2016, s. 35 - 42.

Baykan, C 2016^b C. Baykan, "Nif Dağı Kazısı Altın Diademlerinin Onarımı", Lidya 'Altın Ülke'. Uluslararası Katılımlı Altın, Gemoloji ve Kuyumculuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı / Lydia Land Of Gold: International Participation Gold, Jewellery and Gemology Symposium Proceedings Book, Manisa, 2016, s. 383 - 389.

Baykan, C 2017^a C. Baykan, "Koruma ve Onarım Çalışmaları", Nif Dağı Ballicaoluk (2008-2016) Prof. Dr. Elif Tül Tulunay Onuruna, İstanbul, 2017, s. 169 - 175.

Baykan, C 2017^b C. Baykan, "Kovanlı Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti", *MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9* (2013), 2017, s. 42 - 50.

Baykan, D 2012 D. Baykan, "Nif (Olympos) Dağı Kazısı Metal Buluntularının Tipolojik ve Analogik Değerlendirmesi", *ArkeometriST* 27, 2012, s. 231 - 246.

Baykan, D 2013 D. Baykan, "Batı Anadolu'dan Yeni Arkeo-Metalürjik Veriler: Nif (Olympos) Dağı Kazıları", *ArkeometriST* 28, 2013, s. 191 - 204.

Baykan, D 2015 D. Baykan, "Metal Finds from Nif-Olympus", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia* (BAR S2750), Oxford, 2015, s. 41 - 48.

Baykan, D 2016^a D. Baykan, "MÖ. 1. bin Nif Dağı Metalurji Verileri", *ArkeometriST* 31, 2016, s. 21 - 36.

Baykan, D 2016^b D. Baykan, "Antik Madencilik Çerçevesinde Nif Dağı Kazıları", *MT Bilimsel (Yer Altı Kaynakları Dergisi / Journal of Underground Resources)* 9, 2016, s. 25 - 33.

Baykan, D 2016^c D. Baykan, "Nif Dağı Kazısı Kuyumculuk Verileri", Lidya 'Altın Ülke'. Uluslararası Katılımlı Altın, Gemoloji ve Kuyumculuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı / Lydia Land of Gold: International Participation Gold, Jewellery and Gemology Symposium Proceedings Book, Manisa, 2016, s. 374 - 382.

Baykan, D 2017^a D. Baykan, "Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk'ta Bulunan Ok Uçları", *MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12*, (2015) 2017, s. 18 - 40.

Baykan, D 2017^b D. Baykan, "Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları", *MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15*, (2016) 2017, s. 54 - 62.

Baykan, D 2017^c D. Baykan, "Karamattepe (Nif Dağı) Verilerinin Anadolu Arkeometalürjisine Katkıları", *AST 32*, 2017, s. 105 - 118.

Baykan, D 2017^d D. Baykan, "Metal Buluntular ve Arkeometalürji Verileri", *Nif Dağı Balıcaoluk (2008-2016) Prof. Dr. Elif Tül Tulunay Onuruna*, İstanbul, 2017, s. 119 - 160.

Bilgin 2015 M. Bilgin, "Pottery Finds from Nif-Olympus / Nif-Olympos'tan Seramik Buluntular", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia (BAR S2750)*, Oxford, 2015, s. 27 - 40.

Bilgin 2017 M. Bilgin, "Keramik Buluntular", *Nif Dağı Balıcaoluk (2008 - 2016) Prof. Dr. Elif Tül TULUNAY Onuruna*, İstanbul, 2017, s. 32 - 109.

Bulgurlu-Gün 2017 S. Bulgurlu-Gün, "Mantolu Bir Pişmiş Toprak Heykelcik Parçası", *Nif Dağı Balıcaoluk (2008 - 2016) Prof. Dr. Elif Tül TULUNAY Onuruna*, İstanbul, 2017, s. 110 - 113.

Canav-Özgümüş 2015 Ü. Canav-Özgümüş, "Glass Finds from Nif-Olympus", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia (BAR S2750)*, Oxford, 2015, s. 71 - 80.

Doğer 2015 L. Doğer, "Late Byzantine and Ottoman Pottery from Nif-Olympus", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia (BAR S2750)*, Oxford, 2015, s. 57 - 70.

Doğer 2017 L. Doğer, "Nif (Olympos) Dağı Kazısı, Başpınar Buluntusu Tavus Kuşu Bezeli Sırlı Keramik", *TÜ-BA AR 20*, 2017, s. 209 - 220.

Kaptan 2016^a E. Kaptan, "Nif (Olympos) Dağı Karamattepe'de Bulunan Çok Çukuru Taş Havan", *ArkeometriST 31*, 2016, s. 93 - 102.

Kaptan 2016^b E. Kaptan, "Nif (Olympos) Dağı Karamattepe'deki Cevher Zenginleştirmede Kullanılan Taş Âlet", IV. ODTÜ Arkeometri Çalıştayı: Türkiye Arkeolojisinde Taş: Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar, Prof. Dr. Hayriye Yeter Gök-su Onuruna, 07 - 09 Mayıs 2015, Ankara, 2016, s. 45 - 50.

Lenger 2013^a D. S. Lenger, "Yeni Bulgular Işığında Kaunos'a Atfedilen Makedon Krali Darpları", *ADALYA 16*, 2013, s. 1 - 9.

Lenger 2013^b D. S. Lenger, "Salamis'e Atfedilen Makedon Kralî Bronzlar Üzerine bir Değerlendirme", *OLBA 21*, 2013, s. 371 - 386.

Lenger 2016^a D. S. Lenger, "Monete provenienti dal Monte Nif (Olympos) in Ionia", *VDA. Studies in Memory of Sencer Şahin / Sencer Şahin Anısına Yazılar*, İstanbul, 2016, s. 644 - 656.

Lenger 2016^b D. S. Lenger, "New Evidence for the Western Asia Minor Origin of the Macedonian Royal Bronze Issue Price P2 from Nif Olympos Excavations", *PHILIA, International Journal of Ancient Mediterranean Studies*, 2, 2016, s. 36 - 41.

Lenger 2017 D. S. Lenger, "Sikkeler", *Nif Dağı Balıcaoluk (2008 - 2016) Prof. Dr. Elif Tül TULUNAY Onuruna*, İstanbul, 2017, s. 114 - 118.

Peker 2013 M. Peker, "A Double Bone Comb from Karamattepe in the Nif Mountain Excavation", *OJA 32*, 2013, s. 147 - 161.

Peker 2015^a M. Peker, "A Site in the Territory of Nif-Olympus: Ballicaoluk", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia* (BAR S2750), Oxford, 2015, s. 19 - 26.

Peker 2015^b M. Peker, "İzmir İli Nif Dağı Kazısı Buluntusu Altın Diademler", *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi - Mediterranean Journal of Humanities V.2*, 2015, s. 307 - 312.

Peker 2017 M. Peker, "Yerleşim Düzeni ve Mimari: Surlar, Konutlar, Mezarlar ve Diğer Kalıntılar", Nif Dağı Ballicaoluk (2008 - 2016) Prof. Dr. Elif Tül TULUNAY Onuruna, İstanbul, 2017, s. 5 - 31.

Tulunay 2006 E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2004 Yılı Yüzey Araştırması", *AST* 23, 2, 2006, s. 189 - 200.

Tulunay 2007 E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2005 Yılı Yüzey Araştırması", *AST* 24, 2, 2007, s. 351 - 362.

Tulunay 2009 E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2007 Yılı Kazısı", *KST* 30, 3, 2009, s. 411 - 426.

Tulunay 2011 E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2009 Yılı Kazısı", *KST* 32, 3, 2011, s. 405 - 423.

Tulunay 2012^a E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2010 Yılı Kazısı", *KST* 33, 3, 2012, s. 147 - 171.

Tulunay 2012^b E. T. Tulunay, "Smyrna (İzmir) Yakınlarında Birçok Kültürü Barındıran Dağ: Nif (Olympos)", *CollAn XI*, 2012, s. 81-99.

Tulunay 2013 E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2011 Yılı Kazısı", *KST* 34, 2, 2013, s. 233 - 252.

Tulunay 2014 E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2012 Yılı Kazısı", *KST* 35, 2, 2014, s. 343 - 357.

Tulunay 2015^a E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2013 Yılı Kazısı", *KST* 36, 3, 2015, s. 695 - 717.

Tulunay 2015^b, E. T. Tulunay, "Nif-Olympus Survey and Excavation Project between 2004 and 2010", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia* (BAR S2750), Oxford, 2015, s. 11 - 17.

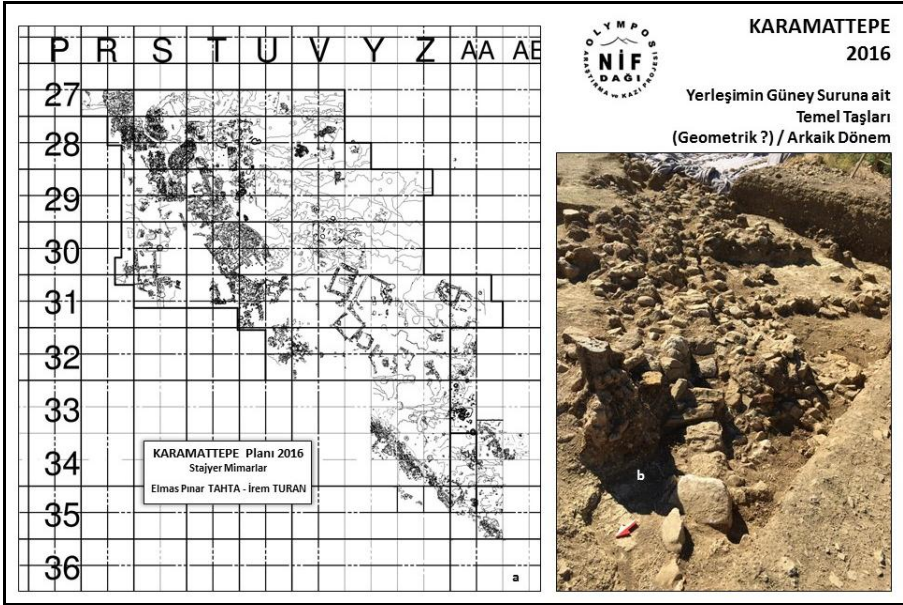
Tulunay 2016^a E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2014 Yılı Kazısı", *KST* 37, 2, 2016, s. 383 - 406.

Tulunay 2016^b E. T. Tulunay, "Nif Dağı Kazıları Yörenin Kültür Tarihine Işık Tutuyor", *İZMİR Kültür ve Turizm Dergisi* 35, 2016, s. 30 - 34.

Tulunay 2017 E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2015 Yılı Kazısı", *KST* 38, 2, 2017, s. 331 - 358.

Yavuz - Sevim Erol 2017 A. Y. Yavuz - A. Sevim-Erol, "Antropolojik ve Zooarkeolojik Bulgular", *Nif Dağı Ballicaoluk (2008 - 2016) Prof. Dr. Elif Tül TULUNAY Onuruna*, İstanbul, 2017, s. 161 - 168.

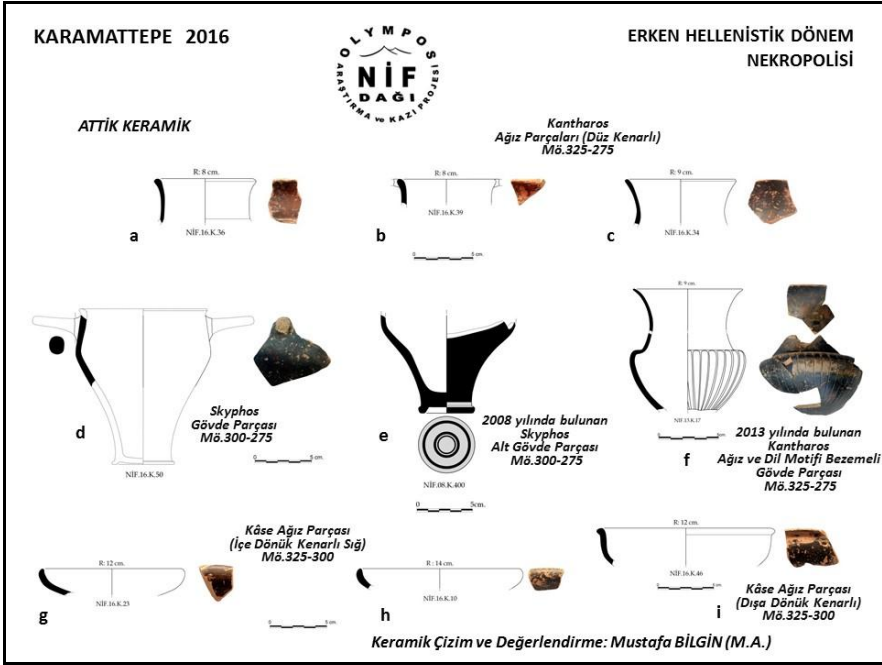
Yalçın 2015 A. B. Yalçın, "The Byzantine Complex at Başpınar", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia* (BAR S2750), Oxford, 2015, s. 49 - 56.

Resim 1: Nif Dağı - Karamattepe: Nif Dağı Karamattepe 2016 planı ve güney sur temelleri.

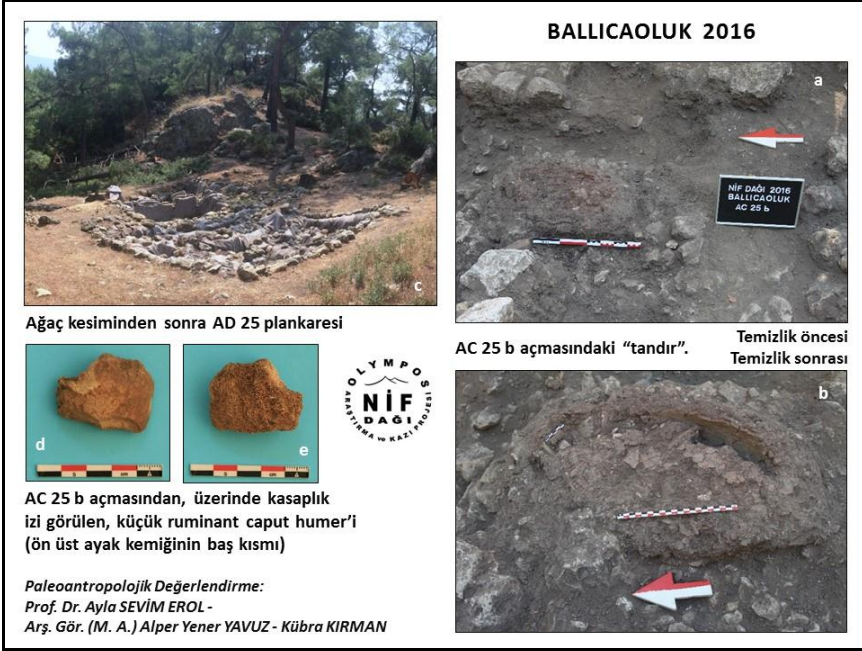
Resim 2: Nif Dağı - Karamattepe: Nif Dağı Karamattepe Fırın V ve diğer fırınlar.

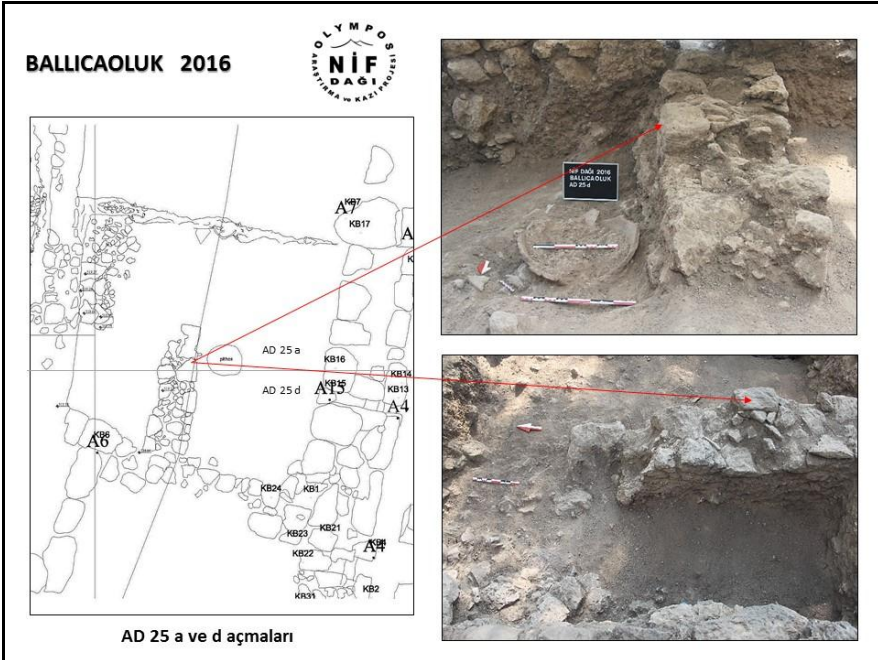
Resim 5: Nif Dağı - Karamattepe: Hellenistik keramik.

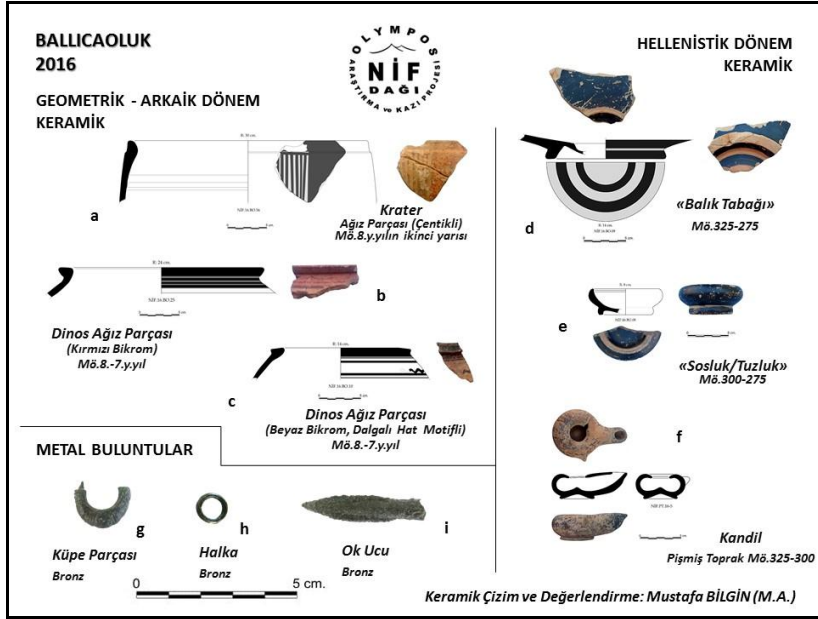
Resim 6: Nif Dağı - Karamattepe: Çeşitli buluntular.

Resim 7: Nif Dağı - Ballıcaoluk: D 25 b tandır.

Resim 8: Nif Dağı - Ballıcaoluk: Mimarî (AD 25 a ve d).

Resim 9: Nif Dağı - Ballıcaoluk: Keramik ve metal buluntular.

Resim 10: Nif Dağı - Ballıcaoluk - Karamattepe - Başpınar görünüm ve Nif Dağı kazı evi laboratuvar çalışmaları.

**BAŞPINAR
2016**

*Dr. Selma GÜN
Başpınar Spolia
Malzemesini
Çalışırken*

Resim 11: Nif Dağı - Başpınar: Devşirme taş envanteri çalışması.

**Zeuxippos Ailesi I
Ms.13.yıl**

**BAŞPINAR
2016**

**KERAMİK
2014 - 2016**

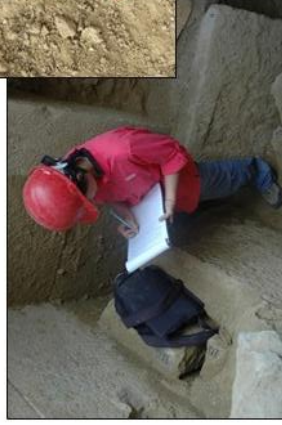
Ağız Parçası

*Doç. Dr. Lâle DOĞER
Bizans Dönemi Keramik
Parçalarını Değerlendirirken*

**Beyaz Astar Bezeli Sırsız Testilere ait
Boyun ve Gövde Parçaları
Ms.13.yılın ikinci yarısı - 14.y.yıl başları**

**Kazıma Dalga Bezekli Kapalı Kap Ağız-Gövde Parçası
(2014 ve 2016 Buluntusu iki Parça Birleşimi)
Ms.12.yılın ikinci yarısı - 13.y.yıl başları**

Resim 12: Nif Dağı - Başpınar: Bizans keramik çalışması .

2016

**Nif Dağı Vişneli Köyü 133 Parselde bulunan
Kaçak Kazılmış Tümülüs Kurtarma Kazısı
İzmir Arkeoloji Müzesi ve Nif Dağı Kazı Başkanlığı**

Resim 13: Nif Dağı - Nif Dağı Söğütözü Mevkii tümülüs kurtarma kazısı.

T. C. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı ve Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığı

**KAZI BULUNTUSU
OK UÇLARI ÇALIŞTAYI
13 - 14 Aralık 2016**

Esra KAYIKÇI

Hakan KAMALI

Aylin ÖZEN

Yayın: MASROP E-DERGİ Nisan 2017 (<http://masrop.org/#>)

Resim 14: Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı 13 - 14 Aralık 2016 İstanbul.